

การจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรม

พื้นที่ตำบลแม่สาย

๒๕๖๑

Challenges:

- การขับเคลื่อนเศรษฐกิจชายแดนของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าในอำเภอแม่สาย
- การอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม บนความหลากหลายของชาติพันธุ์ชนเผ่า

Problem:

- เป็นหน้าที่แต่ไม่มีอำนาจในการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลแม่สาย
- ปัญหาความแตกต่างของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในด้าน กฎ ระเบียบและวัฒนธรรม

กลุ่มบัส 2
TAG 8

การจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรม พื้นที่ตำบลแม่สาย

วันที่ 14 ธันวาคม 2560

กลุ่มบัส 2

1. ความท้าทาย ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านและอาเซียน

Challenges: • การขับเคลื่อนเศรษฐกิจชายแดนของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าในอำเภอแม่สาย

• การอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม บนความหลากหลายของชาติพันธุ์ชนเผ่า

Problem: • เป็นหน้าที่แต่ไม่มีอำนาจในการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลแม่สาย

• ปัญหาความแตกต่างของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในด้าน กฎ ระเบียบและวัฒนธรรม

ประเด็นท้าทายที่ 1 การขับเคลื่อนเศรษฐกิจชายแดนของกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าในอำเภอแม่สาย

กลุ่มชนเผ่าชาติพันธุ์มีส่วนขับเคลื่อนเศรษฐกิจชายแดนเป็นอย่างมาก จนทำให้เศรษฐกิจอำเภอแม่สายเติบโตขึ้นมาเป็นชุมชนชายแดนที่สำคัญของจังหวัดเชียงราย กลุ่มผู้คนที่กล่าวถึงคือกลุ่มชาติพันธุ์ สี่กลุ่มคือ ไทลื้อ ไทจีน ไทใหญ่ และกลุ่มจีนยูนนาน ในอำเภอแม่สายมีข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่โดดเด่นมีอยู่ 10 ชาติพันธุ์ 3 ตระกูลภาษา ได้แก่

1. กลุ่มตระกูลภาษาไท ประกอบด้วย ชาวไทย (ไทใหญ่), ชาวไทลื้อ, ชาวไทจีน, ชาวไทยวน (ไทโยน ไทโยนก หรือ ล้านนา) และ ชาวไตหย่า

2. กลุ่มตระกูลภาษาจีน-ทิเบต ประกอบด้วย ชาวไทยเชื้อสายจีน ประกอบด้วย จีนฮ่อ จีนคณะชาติ จีนหยุนหนาน, ชาวอาข่า (อีเก้อ), ชาวล่าหู่ (มุเซอ)

3. กลุ่มตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก (มอญ-เขมร) ประกอบด้วย ชาวลัวะ และ ชาวดาระอั้ง (ปะห่อง)

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดเชียงราย มีความท้าทายที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านและอาเซียน คือ ความท้าทายที่จะพัฒนาให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างไรที่มีความสมดุลระหว่างการพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ (เชิงเศรษฐศาสตร์) กับการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม (ทาง

สังคม) จึงเกิดเป็นลักษณะเขตเศรษฐกิจพิเศษ เชิงท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม โดยต้องไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และมีเป้าหมายสำคัญ คือ การให้คนเชียงรายอยู่อย่างสงบสุข รมเย็น บนฐานเศรษฐกิจพอเพียงยุคใหม่

ปัญหาชนเผ่าก็มีขีดจำกัดในการประกอบอาชีพและที่ทำกิน การบุกรุกที่สาธารณะที่เขา อีกทั้งปัญหาไม่มีบัตรประชาชน อีกจำนวนมาก ปัจจุบันการประกอบธุรกิจการค้าส่ง ค้าปลีก การนำเข้าสินค้าและการส่งออกสินค้า ไปสู่ปลายทางบนเส้นทาง R3B ในการลงทุนการค้าชายแดนที่เกิดขึ้นประกอบด้วยทั้งคนไทย (คนเมือง) ร่วมกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่อาศัยอยู่อย่างหลากหลายชาติพันธุ์ ซึ่งต่างก็มีวัฒนธรรมย่อย ที่แตกต่างกัน แต่สิ่งที่สำคัญคือภายใต้ความแตกต่างกันนั้นกลับมีการบูรณาการและการรับและแลกเปลี่ยนกับวัฒนธรรมไทยของผู้คนในพื้นที่ รวมทั้งการปรับตัวเรียนรู้จากวัฒนธรรมใหม่ร่วมกับวัฒนธรรมเดิมของตน เป็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่อยู่กับคนไทยและกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆอย่างผสมผสาน ในการนี้ต้องการให้เห็นว่ากลุ่มชาติพันธุ์มีความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ โดยการประกอบอาชีพและการค้าขายนั่นเอง และบอกถึงกลุ่มชาติพันธุ์ใดมีบทบาทมากที่สุดต่อการพัฒนาและการเติบโตของธุรกิจชายแดนแม่สาย และอนาคตของกลุ่มชาติพันธุ์จะเป็นอย่างไร ในพื้นที่ชายแดนของคนชายขอบที่อพยพมาสู่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ประเด็นท้าทายที่ 2 การอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม บนความหลากหลายของชาติพันธุ์ชนเผ่า จากการฟังบรรยายความหลากหลายเผ่าพันธุ์ 10 เผ่าพันธุ์มากขนาดนี้ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมจึงมีแตกต่างกันออกไป นั่นเองจึงเป็นเหตุให้เทศบาลตำบลแม่สาย ร่วมกับศูนย์วิจัยและพัฒนาชาวน้ำมันและพืชน้ำมัน จัดงาน "มหัศจรรย์ 10 ชาติพันธุ์แม่สาย" ในระหว่างวันที่ 6-10 ธันวาคมของทุกปี ณ บริเวณศูนย์วิจัยและพัฒนาชาวน้ำมันและพืชน้ำมัน อ.แม่สาย จ.เชียงราย งานนี้เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในอำเภอแม่สาย กับคนในพื้นที่ ตลอดจนประชาชนจากต่างๆ ที่มาเที่ยวในพื้นที่ ให้รู้และเข้าใจในวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมของชนเผ่าต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดความสามัคคี การร่วมมือกันในทุกกลุ่ม และยังผลเพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้เข้าใจ รับรู้ และสืบทอดสิ่งต่างๆ ที่ทรงคุณค่าตลอดไป ตลอดจนเป็นการพัฒนาวิถีต่างๆเหล่านี้ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน

โดยภายในงานจะแบ่งกิจกรรมเป็นโซนต่างๆ อย่าง โซนหมู่บ้านชาติพันธุ์ ที่จะจัดแสดงวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม สินค้าหัตถกรรม อาหารชาติพันธุ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่พักอาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ จะเน้นสีสันในช่วงกลางวัน ตั้งแต่ เช้าจนถึงตอนเย็น มีการละเล่น งานประเพณีจำลอง การจำหน่ายและสาธิตอาหาร งานหัตถกรรม ภูมิปัญญา ความเชื่อ การแพทย์ สับเปลี่ยนกันในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ให้มีความตื่นตัวและบรรยากาศของงานไม่ดูเจี๊ยบจนเกินไป

Problem: • เป็นหน้าที่ที่ไม่มีอำนาจในการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลแม่สาย

ปัญหา เทศบาลตำบลแม่สายใช้งบประมาณไม่ได้ เนื่องจากหน่วยตรวจสอบบอกว่าการจัดงานชนเผ่า งานส่งเสริมการท่องเที่ยวไม่ใช่หน้าที่ ดังนั้นการจัดการจึงเปลี่ยนเจ้าภาพมาเป็นหน่วยงานอื่น ซึ่งงบประมาณไม่เพียงพอและจัดหางบประมาณมาเพิ่มยาก จึงต้องบูรณาการงบประมาณจากภาคเอกชนมาช่วยในการจัด

งานให้อิ่งใหญ่ดังเช่นทุก ๆ ปี แต่เทศบาลตำบลแม่สาย ตั้งงบประมาณไม่ได้ แต่จะปฏิเสธการจัดงานไม่ได้ เช่นกัน ถือว่างานที่จัดให้ประชาชน คนเผ่าเป็นหน้าที่ ไม่ใช่แต่งงานประเพณี วัฒนธรรมชนเผ่า งานทุกงานที่อยู่ในเขตเทศบาล เช่น ตัดหญ้าเกาะกลาง(ของกรมทางหลวง) จับสัตว์ร้าย ดูแลทุกข์สุขราษฎร มันเสมือนเป็นหน้าที่ที่ต้องทำทุกอย่างจำเป็น แต่อำนาจการใช้งบประมาณไม่ได้ ถ้าไม่ใช่หน้าที่ตามกฎหมายและระเบียบกระทรวงมหาดไทยเขียนไว้ (ทำงานได้ แต่ใช้งบประมาณไม่ได้ ไม่มีหน้าที่และอำนาจในการงานนั้น ๆ)

Problem: • ปัญหาความแตกต่างของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในด้าน กฎ ระเบียบและวัฒนธรรม

ปัญหาความแตกต่างกับประเทศเพื่อนบ้านประเทศเมียนมาร์ ตั้งแต่ประเทศพม่าย้ายเมืองหลวงและเปลี่ยนชื่อประเทศ เป็น “เมียนมาร์” ก็เป็นการเปลี่ยนการเดินทางแตกต่างจากประเทศไทยไป ทั้งที่รถยนต์พวงมาลัยขวาอยู่ เป็นเหตุผลของความให้แตกต่างจากไทย ไม่พุดถึง ประเทศ สปป.ลาว และยังมีกฎ ระเบียบอื่น ๆ อีกมาก ที่ออกโดยรัฐท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงตามความพอใจ และยังมีความตึงเครียดชายแดน กฎระเบียบต่าง ๆ ก็เคร่งไปด้วย

ปัญหาเรื่องความแตกต่างของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งในมิติของกฎ ระเบียบ และวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลต่อการเชื่อมโยงการค้า การลงทุน ในจังหวัดชายแดน ที่ประกาศเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษหลายจังหวัดที่ติดชายแดน มีปัญหาความแตกต่างของแต่ละแขวงหรือแต่ละจังหวัดชายแดน นโยบายขึ้นอยู่กับผู้แขวงเปลี่ยนแปลงได้ไม่มีความมั่นคง เป็นปัญหาของการลงทุน และการควบคุมต้นทุนต่าง ๆ ไม่ได้ แต่ด้านความร่วมมือนั้นมีความพยายามที่จะหารือ และการสร้างสะพาน การเปิดจุดผ่อนปรน บางเรื่องอยู่ระหว่างการเจรจา บางเรื่องผ่านการแก้ปัญหาแล้ว (เช่น พม่า คุยเรื่องการสร้างสะพาน ดูว่าทางพม่าทำได้ไหม ไทยทำได้หรือเปล่า สรุปแล้ว ไทยก็เป็นคนทำ)

2. ข้อเสนอแนะ ข้อปฏิบัติเพื่อรองรับความท้าทาย วิธีป้องกัน / แก้ไขปัญหาและอุปสรรค

Solution: 1.บูรณาการภาคเอกชน ชนเผ่า ภาครัฐและประชาชนร่วมจัดการความหลากหลาย
2.กระจายหน้าที่และอำนาจให้องค์กรปกครองท้องถิ่น

Solution: 1.บูรณาการภาคเอกชน ชนเผ่า ภาครัฐและประชาชนร่วมจัดการความหลากหลาย

ด้วยเมืองแม่สายเป็นเมืองที่ตั้งอยู่เหนือสุดของประเทศไทย และมีพรมแดนที่ติดต่อกับและเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านโดยมีลำน้ำสาย และเทือกเขาแดนลาวเป็นแนวพรมแดนตามธรรมชาติ จึงเป็นการสะดวกที่กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ สามารถย้ายถิ่นฐานและเดินทางเข้ามายังประเทศไทยได้ ทำให้เมืองแม่สายมีความหลากหลายทางด้านชาติพันธุ์ จึงเป็นที่มาของการจัดงาน “มหัศจรรย์ 10 ชาติพันธุ์แม่สาย การจัดการเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว ฝ่ายตรวจสอบเห็นว่าไม่ใช่หน้าที่หลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน้าที่รองเพียงส่งเสริมสนับสนุนไม่ใช่จัดหรือทำเอง “ไม่ใช่หน้าที่”

การบูรณาการภาคเอกชน ชนเผ่า ภาครัฐและประชาชนร่วมจัดการความหลากหลาย โดยความร่วมมือระหว่าง เทศบาลตำบลแม่สาย หอการค้าจังหวัดเชียงราย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย และศูนย์วิจัยและพัฒนาขนาน้ำมัน ในมูลนิธิชัยพัฒนา เป็นการรวมกันจัดการอนุรักษ์และรักษาประเพณีวัฒนธรรม ชนเผ่า ที่ดำเนินการอยู่แล้ว แต่ยังคงเพิ่มภาคเอกชน ภาคธุรกิจท่องเที่ยว ที่ได้ประโยชน์ร่วมกันมาดำเนินการร่วมกัน เพราะเทศบาลติดปัญหาเรื่องระเบียบปฏิบัติที่ฝ่ายตรวจสอบได้ทักท้วงไว้

Solution: 2. กระจายหน้าที่และอำนาจให้องค์กรปกครองท้องถิ่น

การกระจายหน้าที่และอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังเป็น “หลุมดำ” วิกฤตการณ์ของการรวมศูนย์อำนาจรัฐ...อยู่ “ไม่กระจายอำนาจ ไม่กระจายหน้าที่ ไม่เรียกว่าปฏิรูป” คงเป็นความหวังในการปฏิรูปครั้งนี้ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จะหลุดจากหลุมดำหรือไม่ ในช่วงแรก กฎหมายโดยเฉพาะกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี 2560 มาตรา ๒๕๐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและ “กิจกรรมสาธารณะ” เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน และท้องถิ่นหวังว่า คำว่ากิจกรรมสาธารณะ ที่จะจัดการงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ จะดำเนินการได้ แต่ยังคงเฝ้าติดตามกฎหมายท้องถิ่น กฎหมายกระจายหน้าที่และอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกฎ ระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในครั้งนี้ท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและในการจัดกิจกรรมสาธารณะ ตามรัฐธรรมนูญปี 2560 แล้ว จึงเป็นหนทางสว่างที่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำกิจกรรมสาธารณะได้ต่อไป และยังคงติดตามระเบียบและวิธีปฏิบัติที่จะออกมาบังคับเป็นแนวทางใช้ต่อไป.

.....